

Oświadczenie złożone przez senatora Mirosława Różańskiego na 10. posiedzeniu Senatu w dniu 18 kwietnia 2024 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra obrony narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza

Szanowny Panie Ministrze!

Ceremoniał Wojskowy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej został wprowadzony do użytku decyzją nr 392/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego „Ceremoniału Wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej” (Dz.U. MON z 2014 r., poz. 317), która była zmieniana w 2017 r. decyzją nr 102/MON Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. MON z 2017 r., poz. 99), w 2018 r. decyzją nr 152/MON Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. MON z 2018 r., poz. 178) oraz decyzją nr 97/MON z dnia 30 lipca 2021 r. (Dz.U. MON z 2021 r., poz. 164).

Bez wątpienia wojskowa asysta honorowa stanowi ważny element oprawy ceremonialnej uroczystości państwowych, wojskowych, patriotycznych i patriotyczno-religijnych oraz pogrzebowych. Jej udział ma na celu nadanie im odpowiedniej rangi oraz podniosłego charakteru.

W Ceremoniale Wojskowym SZRP w punkcie 1 w akapicie 3, rozdziale V zatytułowanym „Uroczystości pogrzebowe” czytamy, że o udziale wojskowej asysty honorowej w uroczystości pogrzebowej członków najwyższych władz państwowych, generałów (admiratów) oraz innych osób szczególnie zasłużonych dla państwa decyduje minister obrony narodowej, biorąc pod uwagę charakter zasług zmarłego. Przed decyzją o asyście minister może zasięgnąć opinii rodziny zmarłego, organizatora pogrzebu, przewodniczących organizacji i środowisk kombatanckich, właściwych organów rządowych lub samorządowych, w tym Instytutu Pamięi Narodowej, Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub Wojskowego Biura Historycznego.

W przypadku uroczystości pogrzebowej żołnierzy zawodowych, byłych żołnierzy zawodowych, pracowników wojska lub byłych pracowników wojska urodzonych przed 1 sierpnia 1972 r. decyzję o udziale wojskowej asysty honorowej podejmuje dowódca garnizonu. Zobowiązany jest on jednak zasięgnąć opinii Instytutu Pamięi Narodowej i Wojskowego Biura Historycznego. Natomiast w przypadku kombatantów i weteranów, uczestników walk o wolność i niepodległość Polski dowódca garnizonu zobowiązany jest zwrócić się o opinię do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Odmienne potraktowanie generałów i admirałów – z punktu widzenia zasady równości wynikającej z konstytucji (art. 32 ust. 1 konstytucji) – niż pozostałych zmarłych żołnierzy, do których nie ma zastosowania kryterium charakteru zasług zmarłego, nie znajduje podstaw prawnych ani faktycznych. Dlatego w przypadku najwyższych dowódców ma być brany pod uwagę „charakter zasług”, skoro mianowanie na najwyższy stopień oficerski przez prezydenta stanowi samo w sobie uhonorowanie za całokształt kariery służbowej, kompetencji, osiągnięć szkoleniowych i dowódczych?

Wprowadzona przez ministra Błaszczaka regulacja o konieczności uzyskania opinii wydanej przez dyrektora Wojskowego Biura Historycznego, pana Cenckiewicza, który na swoim publicznym medium społecznościowym ma zamieszczoną frazę „PRL nie była Polską, a LWP nie było Wojskiem Polskim” i który zasłynął z wręcz obsesyjnego dyskredytowania każdego żołnierza, który pełnił służbę przed 1989 r., była swoistym rewanżyzmem politycznym niezajdującym uzasadnienia merytorycznego.

Użycie wobec korpusu oficerskiego generałów i admirałów zwrotu „biorąc pod uwagę charakter zasług” włącza ich w zakres przepisu pierwotnie przeznaczanego dla najwyższych władz państwowych oraz innych osób szczególnie zasłużonych dla państwa, a zatem osób – co do zasady – znajdujących się poza strukturami MON. Postawa zmarłych generałów (admiratów) nie może być poddawana analogicznej ocenie jak postawa osób cywilnych, w ogóle niezwiązanych z Siłami Zbrojnymi RP.

Obowiązek zwrócenia się dowódcy garnizonu o opinię Instytutu Pamięi Narodowej i Wojskowego Biura Historycznego, jak również Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych prowadzi do nieuzasadnionego odwołania momentu pochowania osoby zmarłej, która żyła w danej społeczności lokalnej, była znana i często poważana.

Uważam, że każdemu żołnierzowi, w tym byłemu, kombatantowi, weteranowi, uczestnikowi walk o wolność i niepodległość Polski, a także szczególnie zasłużonym pracownikom wojska lub byłym

pracownikom wojska należy się pochówek z asystą honorową. Takie wyróżnienie i uhonorowanie nie powinno jednak dotyczyć prawomocnie skazanych w sprawie stanu wojennego i tych, którzy dopuścili się zdrady albo działali przeciwko państwu polskiemu, ojczyźnie.

Zwracam się z prośbą o podjęcie prac nad projektem zmiany decyzji nr 392/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego „Ceremoniału Wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej” w zakresie:

— wykreślenia słów „generałów (admirałów)” ze zdania pierwszego akapitu 3 rozdziału V Ceremoniału Wojskowego SZRP;

— wykreślenia słów „Instytutu Pamięci Narodowej, Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub Wojskowego Biura Historycznego” ze zdania drugiego;

— wykreślenia zapisu w brzmieniu: „Podejmując decyzję dotyczącą udziału wojskowej asysty honorowej w uroczystości pogrzebowej, dowódca garnizonu zobowiązany jest zasięgnąć opinii: 1. Instytutu Pamięci Narodowej i Wojskowego Biura Historycznego w przypadku żołnierzy zawodowych, byłych żołnierzy zawodowych, pracowników wojska lub byłych pracowników wojska urodzonych przed dniem 1 sierpnia 1972 r.; 2. Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w przypadku kombatantów i weteranów, uczestników walk o wolność i niepodległość Polski”.

Obecność wojskowej asysty honorowej podczas uroczystości pogrzebowych stanowi formę uhonorowania przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej osoby zmarłej, której szacunek i poważanie się należy. Jest to również uznanie dla rodziny zmarłego, która przez okres służby żołnierza ponosiła wiele wyrzeczeń i wysiłku. Liczę na efektywne działania w tej kluczowej kwestii.

dr Mirosław Różański
senator RP